

Aktsiaseltsis Tallinna Sadam võimalike korrupsiooniriskide tuvastamiseks moodustatud uurimiskomisjoni 9. veebruari 2016. a istungi päevakorrapunkti 2 juures toimunud arutelu üleskirjutus

Komisjoni istungile oli kutsutud AS Tallinna Sadam siseauditi osakonna juhataja Kristi Vinkel.

Artur Talvik

Mis moodi siseauditi töö teil Tallinna Sadamas üles ehitatud on?

Kristi Vinkel

Siseaudit on oma tööülesannete poolest nõukogu alluvuses. Tööplaanid ja töö aruandluse kinnitab nõukogu. Funktsionaalsed ülesanded, nt puhkuste, koolituste vormistus, on juhatuse pädevuses. Osakonnas on 2 inimest.

Artur Talvik

Kas on mingi täpsem kord, mida kontrollite või tulevad kõik tööülesanded nõukogust?

Kristi Vinkel

Üldiselt me pakume omapoolse nägemuse nõukogule aastatööplaani osas ning kui neil on endal mingeid sisendeid, siis lisame need. Teematika valikul lähtume eelkõige tehingutest/ valdkondadest, mis on seotud AS Tallinna Sadam jaoks suuremate riskide ja/või rahadega või annab mingit lisaväärtust. Üksikuid tehinguid, kui mingeid erisoove ei esitata, me üldjuhul eraldi ei käsitle, sest kõiki väikseid tehinguid jälgida ei ole realistlik. Ettevõtte kontrollisüsteem on juhtkonna poolt üles ehitatud: nt kooskõlastusetapid erinevate tehingute puhul jne. Me vaatame nt üldist hangete korraldust või tehingute korraldust. Võtame mingi valimi mingitest suurematest tehingutest, osad ka väiksemad ning anname üldistava hinnangu vastavale protsessile.

Artur Talvik

Kui te kuhugi tehingusse sisse lähete, siis see ülesanne tuleb ka nõukogult või see on teie enda vaba tahe?

Kristi Vinkel

See on nii ja naa. Kui me näiteks vaatame tehingute protsessi, siis me vaatame viimase perioodi suuremaid tehinguid või on see mingi konkreetse valdkonna või üksusega seotud. Enda praktika jooksul väga ei tulegi meelde, et nõukogu ütleb, et konkreetselt seda tehingut vaadake. Kui, siis seda on esinenud üksikutel juhtudel (heal juhul 1-2 korda).

Artur Talvik

Kui te nüüd leiate mingi rikkumise, mis sellest rikkumisest edasi saab? Kas teete nõukogule raporti?

Kristi Vinkel

Faktiliselt tuvastatud rikkumisega seonduva teabe esitame kõigepealt auditeeritavatele ja juhatusele, kellega arutame läbi edaspidised jätku- või parendustegevused. Meie eesmärk on

ennekõike see, et mingeid parendavaid tegevusi hakataks tegema. Kõiki rikkumistega seotud asjaolusid ei pruugi me tuvastada, kuna meil puudub Kaitsepolitsei tasemel võimekus ja võimalus uurimisi läbi viia. Auditite lõpparuanded lähevad nõukogule. Sõltuvalt teema kriitilisusest, kas me viime selle (raporti) näiteks järgmisele nõukogule, kuid vähemalt kord aastas anname nõukogule ülevaate siseauditi poolt läbiviidud tööde tulemustest. Auditikomitee saab ülevaate vähemalt kaks korda aastas, sõltuvalt teemade olulisusest ka tihedamini. Oleme ka jooksvalt teinud. Eesmärk on see, et mingeid järeltegevusi tehakse, auditeeritavad oleksid auditi tähelepanekute ja soovitustega nõus ja pakuksid ka oma lahendusi.

Artur Talvik

Siseauditi osakond asub samas majas Tallinna Sadama kontoriga.

Kristi Vinkel

Jah. Vahet tuleb teha siseauditil ja sisekontrollil (viimane juhatuse otsealluvuses). Siseauditi puhul on see konflikt alati sisse kirjutatud. Sellel (ühes majas olemisel) on omad plussid ja miinused. Väljastpoolt maja tulnud inimesel on keeruline teemade sisusse süüvida ja ei saa ka väga paljusid asju ennetada. Meil oli juhatusega kokkulepe, et ma osalen ka igal juhatuse koosolekul, et oleksin oluliste teemadega kursis. Mul oli võimalus arvamust avaldada ja võimalus riskikohti välja tuua. Juhatuse valik oli, kas nad arvamust arvestasid või mitte. Selline koostöö vorm toimus. Endisele juhatusele ei saa ette heita, et nad oleksid meie arvamusi eiranud.

Artur Talvik

Mitu aastat te siseauditi osakonnas töötate?

Kristi Vinkel

Alates 2007. aastast.

Artur Talvik

Mis sellised piiripealsed kohad või tehingud on, kus on rohkem probleeme?

Kristi Vinkel

Ülesehitatud sisekontrollisüsteem Tallinna Sadamas on meie hinnangul suhteliselt/olulises osas hea. Alati saab paremini. Probleemne koht on võib-olla see, et juhtkonda tuleks tihemini roteeruda.

Tehingute tegemisel osalevad (nt kooskõlastusprotsessis) paljud erinevatel tasemetel töötajad. Nõrgad kohad tehingutes peaksid tulema välja juba selle protsessi käigus. Kui Kaitsepolitseilt küsisime, mida me oleksime saanud hetkel menetletava korruptsioonijuhtumi puhul teistmoodi teha, siis nad vastasid, et selle avastamine on olnud võimalik jälitustegevuse kaudu. Kõik, mis jääb juhatusest allapoole on lihtsamini kontrollitav. Paralleeltehinguid majast väljapool ei näe ei siseaudit ega nõukogu.

Alates 2015.a algusest oleme oluliselt aktiivsemalt tegelenud ka korruptsiooni ennetamise temaatikaga, sh teinud koostööd ministeeriumiga. Samuti on pööranud suuremat tähelepanu sellele nt Tallinna Sadama välisaudiitorid (nt seotud isikutega tehingute kontroll) Riigikontrolli juhistest lähtudes.

Artur Talvik

Kuidas koostöö auditikomiteega käis? Kas teil üldse oli koostööd? Mis on auditikomitee roll?

Kristi Vinkel

Tallinna Sadama puhul on auditikomitee koosseis koosnenud väiksemas ulatuses nõukogu liikmetest. Praktikas oli komitee nõukogule eelnev organ, mis arutas üldjuhtudel detailsemalt nõukogusse otsustamisele minevaid küsimusi. Sõltuvalt teema olulisusest, siis kas arvestati auditikomitee poolt läbi arutatud teemat või sooviti veel täiendavat infot. Auditikomitee oli kohati nagu eelnõukogu.

Siseaudit andis oma tööst auditikomiteele sagedamini ülevaadet kui nõukogule.

Artur Talvik

Mida auditikomitee siseauditilt tahtis?

Kristi Vinkel

Vähemalt poolaasta kaupa siseauditi töö ülevaadet ja näiteks kas ja kuidas antud soovitusi on järgitud.

Artur Talvik

Kas teie olete ka nõukogule andnud soovitusi, kuidas juhatuse tööd ümber korraldada?

Kristi Vinkel

On kas seda juhtunud.

Artur Talvik

Kas seda on täidetud?

Kristi Vinkel

Nii ja naa. Näiteks nõukogu otsustas tehingute tegemise, mis olid seotud hoonestusõiguse seadmise lepingute sõlmimisega. Varasemas nõukogus ei kooskõlastatud reeglina muid vara koormamise/kasutusse andmise tehinguid, nt üürilepinguid (mis võisid hõlmata nii äriruumide väljaüürimist kui ka muid pikaajalisi, nt 15-20 aastat, vara kasutuslepinguid). Nõukogu ei ei pidanud taoliste vara koormamiste tehingute kinnitamist vajalikuks. Erinevatel põhjustel on sõlmitud, harva küll, pikaajalisi üürilepinguid (15-20 aastat) ja kuna nimetus oli üürileping, siis nad nõukogust reeglina läbi ei läinud. Siseauditi soovitus oli, et juhatuse ja nõukogu lepiksid kokku, kas ja millistel asjaoludel kooskõlastatakse nõukoguga ka teisi pikaajalisi vara kasutusse andmise tehinguid. Eraldi taolist kokkulepet nõukogu juhatusega ei sõlminud, aga varasem juhatuse teatud juhtudel siiski kooskõlastas ka üürilepinguid nõukoguga.

Artur Talvik

Kas 17. kai, jäämurdja Botnica ja parvlaevade tehingute puhul teostasite järelevalve auditit või peale Riigikontrolli tegite oma lähenemise?

Kristi Vinkel

Muuga konteinerterminali 17.kai rajamine on olnud ilmselt läbi aegade kõige uuritavam objekt Tallinna Sadamas üldse. Sellega seoses on tehtud ca 8-9 erinevat auditit, sh Riigikontroll.

Siseaudit on läbiviinud 17. kaiga seoses EL rahastamisest tulenevalt projekti kuludokumentide auditi. Muid auditeid seoses kai rajamisega siseauditi poolt läbiviidud ei ole, kuna ei ole näinud võimalust, et suudaksime juba olemasolevatele kontrollidele veel mingit täiendavat lisaväärtust anda. Nt Riigikontroll oma auditi käigus kasutanud ehituseksperte. Samuti on Rahandusministeerium Muuga kai rajamist auditeerinud. Botnica ja parvlaevade soetamiseks on algatus tulnud omaniku ehk ministeeriumi poolt, seega on olnud need teemad ka oluliselt kõrgendatud tähelepanu all. Botnica puhul mingi konkreetsema teema auditeerimiseks nõukogu poolt sisendit ei olnud. Kui oleks olnud, siis me poleks ilmselt vastava laevanduskompetentsi puudumise tõttu lisaväärtust suutnud anda. Parvlaevade puhul on sama teema. Teema oli kõrgendatud tähelepanu all. Jooksvalt tekkis siseauditi küsimus praamiehituse järelevalve tehingu maksumuse objektiivsuse osas. Leidsime, et riskimaanduse eesmärgil peaks juhatuse võtma ka võrdluspakkumise.

Artur Talvik

Kas te olete kunagi kohanud või jõudnud sellele järeldusele, et mingi mitte kõige targem otsus on tehtud poliitikute poolt poliitilise jõu surve all?

Kristi Vinkel

Ma saan rääkida siin ainult oma subjektiivsest tundeist, sest taolisi fakte mul ei ole. Vahel on tundunud. Samas on Tallinna Sadam riigile kuuluv äriühing ja kui vahel võivadki tunduda omaniku poolt tehtud otsused, võrreldes tavalise erasektori äriühinguga, küsimärgiga (kas need on äriettevõtte suhtes alati majanduslikult otstarbekad), siis riik kui omanik võib otsuseid vastu võtta ka muid (mitte ainult äriühingu majandushuvisid) asjaolusid silmas pidades.

Artur Talvik

See on küll huvitav lähenemine.

Tarmo Olgo

Kas subjektiivselt tunduvad juhtumid on sellised, kus nõukogu on mingi otsuse teinud ja nõukogu otsus on äriühingu jaoks mitte kõige kasulikum või ka need juhtumid, kus nõukogu pole ka otsust teinud juhatuse tasandile või madalamale tasandile, mingi käitumine, mingi tehing, mis tundub äriühingu loogikast lähtudes pole kõige otstarbekam?

Kristi Vinkel

Pigem ma pean silmas siin ikkagi selliseid, kus nõukogu on ka otsuse teinud. Nt Botnica puhul oli risk teada. Kui ta jäämurdehooaja väliselt tööd ei saa, siis äriühingu jaoks on see tõsine probleem. Või mis näiteks 10 aasta pärast saab, kui riik lepingu üles ütleb või muudab näiteks seadusandlust. Kui me oleme hinnanud sadama kui äriühingu riske, siis üks olulisemaid riske on alati olnud riigipoolsed otsused, mis võivad oluliselt mõjutada ettevõtte äritegevust. Riske hinnatakse alati äriühingu tegevuse poole pealt, mis võib tuua rahalist kahju, mis mitte. Samas antud juhul, miks riigile kuuluv äriühing ei võiks siis selliseid omaniku suuniselt tehtavaid tehinguid teha.

Artur Talvik

Tõnis Palts on avalikult öelnud, et Tallinna Sadam on selline koht, kus kasum jookseb sisse nii-ehk-nii. Poliitiliste otsuste pärast on kasum oluliselt väiksem kui ta võiks olla. Kas see väide võiks olla õige?

Kristi Vinkel

Oleme naftatoodete osas transiitriik/-sadam. Nt kui vaatame järgmist 5 aastat, kui sellel turul läheb kehvasti, siis Tallinna Sadamal enam nii hästi minema ei hakka. Kunagi on võib-olla tundunud jah, et me lihtsalt korjame raha ja kõik sujub iseenesest.

Artur Talvik

Kas 6-7 aasta jooksul olete te tabanud või leidnud mõne korruptiivse kahtlusega isiku või korruptiivse teo?

Kristi Vinkel

Jah, võib niimoodi öelda. See oli ühes Tallinna Sadama tütaretevõttes, kus tütaretevõtte juht tegi tehinguid oma seotud osapoolega. Kui see välja tuli, siis see juht lahkus ettevõttest omal soovil.

Artur Talvik

Kas see on ainuke juhus?

Kristi Vinkel

Jah.

Tarmo Olgo

Äriühingu nõukogu on see, kes peab hoolitsema selle eest, et äriühingus ei oleks korruptsiooni. Kas nõukogu teie ametis oleku ajal on teinud midagi sellist, näiteks väljendanud negatiivselt korruptsiooni mittesallimist või nõudnud juhatuse käest kordade kehtestamist, olnud ise kuidagi initsiatiivikas? Tundnud huvi selle vastu, et korrad kehtivad ja mida on tehtud selleks, et korruptsiooni Tallinna Sadamas ei oleks.

Kristi Vinkel

Nõukogu on varasemalt (2013) kooskõlastanud Tallinna Sadama huvide konflikti vältimise juhendi (2015.a on vastav kord ka nõukogu poolt kinnitatud) Nõukogu poolt eraldi konkreetseid küsimusi muude üksikute kordade kohta pole üldjuhul tulnud. Samas nad saavad olulisemate juhtimisprotsesside puhul ka meilt ülevaadet. Neil on olnud võimalus meie käest infot küsida. Nad on ka seda teinud ja me oleme vastanud või siis juhatus on vastanud. Nõukogus on tekkinud otsustamise käigus sageli küsimusi, nt kas tehinguga seonduvalt on toimunud hankeprotsess ja/või vastav protseduur on olnud piisavalt läbipaistev.

Tarmo Olgo

Kas on tunda olnud seda, et nõukogu poolt on keegi huvi tundnud ja seisnud selle eest, et oleks välistatud korruptsiooni tekkimine, oleks vastavad meetmed tarvidusele võtnud ja olnud initsiatiivikas?

Kristi Vinkel

See on olnud vahelduv. Sõltub nõukogust ja nõukogu liikmest. Koosseise on erinevaid olnud. Mõni nõukogu liige tunneb rohkem huvi, mõni vähem. Keeruline on üldistada.

Peeter Ernits

Nõukogud on erinevad olnud. Kas kedagi personaalselt oskate välja tuua, kes on rohkem huvi tundnud korrupsiooni vältimise osas või vastupidi, kelle tegevus on tekitanud küsimusi. Kalev Lillo on üks oluline tegelane. Kuidas te tema tegevust sisetunde järgi hindaksite?

Kristi Vinkel

Personaalselt on küll väga keeruline kedagi hindama hakata.

Peeter Ernits

Agate ütlesite, et nõukogud on erinevad.

Kristi Vinkel

Ma ei oska öelda või hinnata, kes personaalselt on huvi tundnud või mitte. Nt nõukogus on olnud juttu, kas Tallinna Sadamas ei peaks lisaks ka sisekontrolli üksust moodustama. Aruteludes osalemine sõltub ka nõukogu liikmete taustast (äriiline, poliitiline või muu). Taustast lähtuvalt tekivad ka küsimused. Sõltub väga palju sellest, mis kompetents nõukogu liikmel on, kas ta tunneb nt valdkonda, mille suhtes on vaja otsust vastu võtta.

Peeter Ernits

Rääkisite oma sisetundest. Ütlesite, et palju on auditeid tehtud, kõik on enam-vähem hästi olnud. Küll ühe tütarettevõttega on jamasid olnud. Et jamad on nagu olnud väljapool, üleval pool ning jälitustegevuse õigust teil ei ole. Teie jutu järgi tundub, et kõik on hästi olnud nõukogu juhatuse tasemel.

Kristi Vinkel

Materjalidest te ka näete, et sellel teemal on meil olnud arutelusid, milline roll peaks siseauditil lisaks olema. Juhtimisotsused tehakse siiski nõukogu ja juhatuse tasemel, siseauditil on vaid kindlustandev või nõuandev roll. Me võime juhtida juhtkonna tähelepanu riskidele, kuid otsuseid teevad ikkagi juhid ise.

Peeter Ernits

See ongi teie tähelepanek ja sisetunne. Iseasi kui palju neid arvestatakse.

Kristi Vinkel

Jah. Ainuüksi sisetunde põhjal me ikka ei lähe kellegi juurde midagi rääkima. Võib-olla me ei tea kõiki olulisi asjaolusid või fakte. Me saame minna oma ettepanekutega ja soovitud konkreetsete faktiliste põhjendustega, selgete argumentidega.

Andres Anvelt

Te koostate tööplaani, mida nõukogu kinnitab järgmiseks aastaks. Kas te tööplaani koostamisel hindate tehinguid allüksuste kaupa või valite lõppeva aasta suuremad riskikohad? Kui tööplaaniga lähete nõukogu ette, siis kas nõukogu muudab väga palju teie tööplaani?

Kristi Vinkel

Tööplaani ülesehitus on selline, et osad tööd tulevad tööplaani jooksvalt. Need on kohad, mis meie arvates vajavad riskidest lähtuvalt rohkem tähelepanu.

Andres Anvelt

Kust need sisse jooksevad? Kust see joon läheb, et see vajab tähelepanu, aga see mitte?

Kristi Vinkel

Tööplaani koostamisel on eelkõige aluseks suurimate riskidega/mõjudega teemad (nt Tallinna Sadam põhiprotsessid, olulisemad tulud/kulud, keskkonnamuutused), osad sisendid tulevad tööplaani jooksvalt (nt vajadus saada põhjalikumalt hindamist). Enne aasta lõppu vestleme lisaks juhatuse liikmete ja divisjoni juhtidega. Saame teada, kas nende jaoks on mingeid olulisi teemasid, mille osas siseaudit saaks anda kindlust või lisaväärtust. Ettepanekuid on neilt tööplaani tulnud, aga vahel on pakutud teema hindamine liialt keeruline (nt faktilisi asjaolusid vähe ja audit tuleks liiga hinnanguline) või suures pildis ebaoluline. Sellised teemad me oleme üldjuhul välistanud. Vaatame kindlasti, kas audit on oluline Tallinna Sadamale. Tööplaanide ettepanekud teeme nõukogule. Nõukogu poolt on tulnud ka sisendeid. Välja nad meiepoolseid sisendeid ei ole võtnud. Oleme tööplaani jätnud ka ajalise puhvri ka ad hoc teemade jaoks.

Andres Anvelt

Kui on mahulised ja keerulised auditid, siis kas teil on võimalus ka väljastpoolt ekspertiisi sisse tellida?

Kristi Vinkel

Jah. Piiranguid ei ole meile seatud. Näiteks IT valdkonnas oleme eksperte kasutanud.

Andres Anvelt

Kindlaid partnereid teil pole? Teete hanke?

Kristi Vinkel

Jah.

Artur Talvik

Ütlesite, et teete tööde kobara, valite sealt tööd välja. Lähete sellega nõukogu ette. Kui suur osakaal on nendest töödest, mis nõukogu poolt juurde tuleb?

Kristi Vinkel

Ca 2/3 on meie enda kokku pandud ja 1/3 on juhtide poolt.

Artur Talvik

Kas juhatuse asjad on pigem suunatud alluvate poole või puudutab see ka asju, millega nad otseselt on seotud?

Kristi Vinkel

Need on valdkonnad, kus nad ise on juhina vastutavad. Juhid on soovinud ka kindlust saada, et valdkond on hästi juhitud. Nad on esitanud ettepanekuid käsitletavate teemade osas, aga need ei ole meie jaoks siduvad. Nad käivad välja mingid variandid, aga lõpliku valiku teeme ikkagi ise. Vaatame, kas see valdkond võiks pakkuda huvi nt ka nõukogule. Me ei kooskõlasta juhatuses siseauditi osakonna tööplaani, vaid lihtsalt informeerime juhatust, et need teemad lähevad tööplaani sisse.

Artur Talvik

Kas juhatuse poolt on olnud ka selliseid asju, et ära sinna küll oma nina topi, ära seda teemat puuduta?

Kristi Vinkel

Ei ole.

Andres Anvelt

Aga vastupidi? Näiteks nõukogu ja juhtus palub teil reageerida sündmusele, mis on hetkel meedias kajastatud.

Kristi Vinkel

Jah, näiteks sponsorlus. Mingil perioodil oli sponsorluse teema kõrgendatud tähelepanu all.

Tarmo Olgo

Ma vaatasin 2013. aasta riskihinnanguid, mis te meile saatsite ja ma ei leidnud sealt ühtegi korruptsiooniriski, mis on minu jaoks üllatav. Kuna Tallinna Sadam töötab ärivaldkonnas, kus on selgelt isikutevahelised suhted ja kus inimeste omavaheline ringkond suhteliselt püsiv. Mis see põhjus on, et riskihinnangutes ei ole ühtegi korruptsiooniriski?

Kristi Vinkel

Personali all on küll korruptsioonirisk olemas. Kui riski hinnatakse, siis seal on välja toodud kaalukategooriad, mille põhjal hinnatakse. On see siis sadades tuhandetes kuni miljonini rahaline kahju, mis võib riski realiseerumisel Tallinna Sadamale tekkida, lisaks on riskideks keskkonnakahju ja risk inimese tervisele, elule. Personaliga seotud riskid on hinnatud kõik alla alla keskmise mõjuga. Kui me võtame näiteks menetletava korruptsioonijuhtumi, siis Tallinna Sadama äri sellega seoses seisma ei jää. Ettevõtte tegutseb samamoodi edasi.

Tarmo Olgo

Kas ma saan õigesti aru, et riskihindamise meetodika on täna selline, et korruptsiooni riskid, mis on teatavate isikute seotud, jäävad keskmisele tasemele või madalamale. Nad ei jõua sadade tuhandete-miljonite listi.

Kristi Vinkel

Kui 2015 kevadel vaatas nõukogu uuesti strateegia arutelu käigus 2013.a hinnatud riske üle, siis muidugi vaadati ka möödunud sündmusi. Seda konkreetset korruptsioonisündmust polnud sellel hetkel toimunud. Tõenäoliselt ei osatud ka varasemaga võrreldes kõrgemat hinnangut personaliga seotud riskidele anda. Kindlasti, kui tehakse uus riskide hindamine, siis risk tõuseb, aga samas hinnatakse tõenäosust, kui sageli see risk võib realiseeruda. Tõenäoliselt taoline risk,

ma eeldan, mitu korda nt kümne aasta jooksul ei realiseeru. Vaadatakse riski esinemise tõenäosust ja hinnatakse selle mõju Tallinna Sadamale. Kindlasti mõne teise iseloomuga/valdkonnaga ettevõtte puhul võib olla taoline korrupsioonijuhtum fataalse mõjuga, nt pangandus.

Tarmo Olgo

Kas ja milliseid koolitusi tehti Tallinna Sadama töötajatele, et nad saaksid üldse aru, mis asi on korrupsioon ning kuidas korrupsiooni puhul käituda? Teil on mõningad juhendid varasemast ajast.

Kristi Vinkel

Uus huvide konflikti vältimise korra versioon sai kinnitatud 2015. aasta lõpus. Varasemalt kehtis 2013. aasta vastav kord, mis oli kõikidele töötajatele täitmiseks kohustuslik. Uue korra osas on 2015.a ka eraldi mitmeid sisekoolitusi tehtud. Eelmise aasta alguses, kui sai kokku pandud Tallinna Sadama kontserni korrupsiooniennetusprogramm, sai nt juhtidele enne uuritavat korrupsioonijuhtumist ka sisekoolitus tehtud. Raske on öelda, kust läheb see piir kas koolitus või sisemised protseduurid on piisavad või mitte.

Tarmo Olgo

Ma vaatasin seda korrupsiooniennetuse programmi. Kui see programm oleks varem tehtud, kas midagi oleks muutunud?

Kristi Vinkel

Ma arvan, et pigem mitte. Oma praktika käigus võin öelda, et korrad, koolitused ja programmid ei muuda ise olulises osas midagi. Kahju, et kahe juhatuse liikme korrupsiooni juhtumi põhjal on tehtud üldistus kõikidele Tallinna Sadama töötajatel ning sisekontrolli süsteemi suhtes Allpool juhatust peaks erinevad rakendatavad korrupsiooniennetusmeetmed võimalikku korrupsiooni maksimaalselt elimineerima. Kui oleks regulatsioone rohkem, siis oleks hinnanguliselt tegemist juba pigem ülereguleerimisega. See teeks töötajad mugavaks. Nad ei peaks ise üldse enam mõtlema, kõik käiks vaid ettekirjutatud reglemendi järgi.

Tarmo Olgo

Eelmiste kuulamiste käigus on välja tulnud juhtumeid, kus komisjon teeb ühe otsuse ja juhtkond teeb teise otsuse. Kas sellised asju tuli teie audititest ka välja? Kas need jõudsid nõukogu tasandile ja mis nõukogu sellest arvas? Kui ei tulnud auditist välja, siis miks ei tulnud?

Kristi Vinkel

Tuli ka meie audititest välja. Näiteks, vara kasutusse andmise komisjoni töö ei toimu regulaarselt jne. See on jällegi otsustuse koht. Kas peaks olema üldse selline komisjon? Juhatuse on kokku leppinud, et nad tahavad enne otsuste tegemist mingit eelkomisjoni.

Tarmo Olgo

Äkki saate kirjeldada, milline oli nõukogu reaktsioon ja mis on teie seisukoht?

Tiina Ojasalu

Te nimetasite varakasutamise auditis komisjoni kummitempliks, et komisjoniga ei arvestata. See on teie poolt küllaltki teravalt öeldud. Kas tõesti nõukogus ja auditikomitees mingit reaktsioon sellele ei kaasnenud?

Kristi Vinkel

Ma ei mäleta, et oleks olnud mingit olulist reaktsiooni. Pigem ongi küsimus, et kui arvatakse, et sellist kummitemplit pole vaja, siis kaotatagu ära selline komisjon. Kuna juhatus oli kokku leppinud, et taolist komisjoni on juhtimisotsuste vastuvõtmise eelselt vaja, siis oleks mõistlik komisjoni eesmärgipäraselt ka rakendada.

Tarmo Olgo

See peaks olema üks sisekontrolli mehhanism. Keerulisem on kokku leppida mitme isikuga, lihtsam ühe isikuga.

Kristi Vinkel

Kui juhatus on määranud sellise komisjoni ja ta tahab seda sisekontrolli eesmärgil kasutada, siis ei tohiks komisjon formaalselt eksisteerida nõ kummitemplina. Kui komisjon selliseks jääb, siis ei ole komisjonil mõtet.

Tarmo Olgo

Nõukogult mingit reaktsiooni ei tulnud?

Kristi Vinkel

Ei mäleta, et oleks olnud. Pigem peale seda läks protseduurika paremaks. Hakati rohkem komisjone eesmärgipärasemalt kasutama.

Tarmo Olgo

Ma küsin korra eelarve kohta ka. Kes teie eelarve piirnumbri välja ütleb ja selle kinnitab? Kui ekspertiisi tellite, siis kas see on eelarves sees? Või kui ei ole, siis kellelt peate küsima.

Kristi Vinkel

Me anname kontserni eelarvesse sisendi ja meie sisendeid ei ole eelarvest välja võetud. Personaliga seotud kulud (konkreetselt minu tasustamise) otsustab nõukogu. Ülejäänud personalikulude puhul (sh koolituskulud) annan sisendi konkreetse üksusesse või kui on tegemist välise teenuse tellimisega seotud kuludega, siis teen samuti ettepaneku eelarvesse, esitatud sisendeid tagasi ei ole lükatud.

Tarmo Olgo

Kellele te teete ettepaneku, juhatusele?

Kristi Vinkel

Jah.

Tarmo Olgo

Ettevõtte üldise eelarve sees on teie kulud ja nõukogu kinnitab selle?

Kristi Vinkel

Jah.

Tarmo Olgo

Nõukogu eraldi siseauditi eelarvet ei aruta?

Kristi Vinkel

Selle järgi ei ole vajadust olnud. Näiteks kui oleme tahtnud mingit teenust sisse osta, siis seda on võimaldatud ja probleeme ei ole tekkinud.

Artur Talvik

Kui palju te kaitsepolitseiga olete koostööd teinud? Kas kaitsepolitsei on varem ka teil käinud?

Kristi Vinkel

Ei ole teinud koostööd. Ei meie nendega ega nemad meiega. Ma tean, et nad on varem Tallinna Sadamas käinud, aga siseauditi poole nad ei ole pöördunud.

Artur Talvik

Küsitluste käigus selgus, et eelmise aasta suvel toimus serveritega mingisugune asi. Väidetavalt hästi palju mingit informatsiooni läks serveritest kaduma. Kas selline informatsioon vastab tõele?

Kristi Vinkel

Jah.

Artur Talvik

Mis nende serveritega juhtus?

Kristi Vinkel

Juhtus selline halb kokkusattumus, et esines turvaintsident, mille käigus krüpteeriti suur hulk faile ära ning neid ilma vastava „krüptovõtmeta“ lahti ei saanud. Taoliste turvaintsidentide toimumine ei ole IT spetsialistide väitel ebatavaline ning neid esineb, aga teada ei ole, millal. Tallinna Sadam puhul oli probleem selles, et osad failid ei olnud *backup*’itud ehk varundatud.

Artur Talvik

Kas te auditeerisite seda ka, et mis dokumendid ei olnud *backup*’itud? Kas te tegelesite selle asjaga?

Kristi Vinkel

Ei. Aga olen teemaga üldiselt kursis. Kellelgi jäid tööülesanded täitmata, mis oleksid pidanud olema täidetud.

Artur Talvik

Kas võib olla nii, et seal jäi kadunuks dokumente, mis olid seotud näiteks parvlaeva tehinguga?

Kristi Vinkel

Ma ei oska öelda. Ma tean seda, et e-mailindus ei saanud kahjustatud, seda kui palju kellegi töömaterjal kaotsi läks, ma ei oska öelda. Näiteks siseauditi töömaterjalid kadusid kõik ära. Meil on ainult lõpparuanded alles.

Artur Talvik

Et kõik auditi materjalid kadusid ära ja lõpparuanded on alles?

Kristi Vinkel

Jah. Lõpparuanded jäid alles kuna need olid digi allkirjastatud ja dokumendihaldussüsteemis.

Artur Talvik

See on huvitav informatsioon.

Kristi Vinkel

Meil olid sisemised töö-/failikataloogid erinevate üksuste lõikes ning sealt läksid materjalid kaduma. Ametlikud dokumendid ja dokumendihaldussüsteem säilis.

Artur Talvik

Mis selle sündmuse tagajärjel teie majas toimus? Kuidas see üldse välja tuli?

Kristi Vinkel

IT osakonda on osaliselt välja vahetatud või välja vahetatamas.

Artur Talvik

Kui suur see IT osakond on?

Kristi Vinkel

6 inimest

Artur Talvik

Kas see toimus eelmise aasta juunis?

Kristi Vinkel

Ei, oktoobris.

Artur Talvik

See toimus siis peale seda kui sündmused olid toimunud. Kas häkkeritele on jälile ka saadud?

Kristi Vinkel

Väidetavalt oli tegemist Läti häkkeri(te)ga. Jõuti sellisesse seisu, et Tallinna Sadamale antakse „võti“ andmete kättesaamiseks, aga enne sulges Läti kaitsepolitsei kontaktkanali häkkeritega. Ma ei oska öelda, kas andmete kättesaamise võimalust enam on või ei ole. Dokumendid on olemas, aga neid avada ei saa.

Tiina Ojasalu

Juhul kui tegite auditites soovitusi, kuid juhatusel ja töötajatel ei olnud soovi neid rakendada, samas ise pidasite soovitusi mõistlikeks ja vajalikeks. Kas oli ka juhtumeid, kus läksite auditikomiteesse või nõukogusse, et nemad kuidagi survestaksid, et ikkagi neid soovitusi täidetaks?

Kristi Vinkel

Kogemus on õpetanud, et kui soovitused on meie arvates põhjendatud, siis nendega seoses tuleb ka nõ lobitööd teha. Nõukogu ja auditikomitee oli viimane etapp. Üldiselt on meie poolt antud soovitusi arvestatud. Samas ei ole mõtet ühte ja sama teemat korduvalt meelde tuletamas käia, kui see tulemust ei too. Me ei arva ka seda, et meie arvamus on alati kõige-kõige. Juhtkond ise otsustab, kas ja kuidas teema väärib lahendamist või mitte. Kui on teemasid, kus ootame, et lahendus oleks kiirem, siis me oleme seda ka korduvalt meelde tuletanud.

Tarmo Olgo

Kas mõni soovitus on ka selline, millest on eriti kahju? Teema tundus äärmiselt mõistlik, aga seda ei tahetud rakendada.

Kristi Vinkel

Need, mis on väga olulised olnud, need on ikka käiku läinud. Mõned asjad on võib-olla aeglasemalt käiku läinud kui oleks tahtnud. Mõned asjad on jäänud pooleli seoses vahepealsete sündmustega, mis on toimunud (näiteks tütarettevõtjate tugifunktsioonide tsentraliseerimine, mis oleks meie hinnangul efektiivne..)

Henn Põlluaas

Enne rääkisite sisetunnetusest, et poliitiliselt suunitletud juhiseid on antud. Äkki oskate mõne näite tuua.

Kristi Vinkel

Botnica, praamindus, sponsorlus.

Artur Talvik

Sponsorlust kindlasti varem ka kui see viimane juhtum oli.

Kristi Vinkel

Jah, sponsorluse temaatika on olnud kõne all ka varasematel aastatel. Muid poliitiliste otsustustega seotud äritehinguid ei oska oma praktikast välja tuua.

Artur Talvik

Olete nii mitu aastat olnud siseauditis. Meie raport peaks kirjeldama seda, kuidas oleks parem riigiettevõtteid või riigi osalusega ettevõtteid juhtida, vältimaks juhtimisvigu ja korruptsiooni. Millised oleksid teie ettepanekud? Kuidas oleks seda asja paremini korraldada saaks ning firmat tõhusamalt tööle panna?

Kristi Vinkel

Ühte asja ma juba mainisin, tippjuhtide roteerumine nõukogus kui ka juhatuses. Juhtkonna koosseisude väljavahetamine üheaegselt pole võib-olla mõistlik. Roteerumine distsiplineeriks

ka allpool olevate üksuste juhte. Viimasel ajal teemaks olnud riigiäriühingute juhtimise konsolideerimisel on kindlasti oma plusse, aga miinuseks oleks võib-olla see, et üks juhtimistasand tuleks riigi poolt veel juurde. Iseenesest ei ole tehniliselt ühtegi takistust, miks konsolideeritud juhtimist (nt professionaalsed nõukogud jmt) praegu korraldada ei saa. Miks peaks selleks veel ühe astme ehk katusorganisatsiooni juhtimishierarhias juurde tegema. Näiteks siseauditi funktsiooni üleviimine katusorganisatsiooni - funktsiooni täitmine võiks olla kombineeritud, st suuremates riigiäriühingutes ma arvan oleks mõistlik ka ettevõttes kohapeal omada siseauditi funktsiooni. Väliseid kontrole peaks olema ka piisavalt, nt välisaudiitorid teevad korrupsioonialast uuringut igal aastal.

Artur Talvik

Teie otsene tööandja on nõukogu. Kuidas nõukogu puhul tööd parandada?

Kristi Vinkel

Mida aeg edasi, seda paremaks on kvaliteet läinud, just nõukogu professionaalsuse poolelt. On olnud mingeid perioode, kus nõukogu liikmetel on olnud poliitilised huvid ja on toimunud omavahelisi nõo võimuvõitlusi, kuid mida aeg edasi, seda rohkem seistakse ettevõtte ärihuvide eest. Arvan, et taolist kvaliteeti tuleks nõukogu koosseisude puhul hoida ja tõsta professionaalsust just äritegevuse mõttes (nt finants-, majandus- ja/või riskide juhtimise kompetentsides).

Artur Talvik

Kas nõukogud peaksid olema poliitikutest vabad?

Kristi Vinkel

Kas poliitikutevaba just eesmärk peaks olema. Kui on tegemist riigile kuuluv äriühinguga, siis peaks ka riigi tase mingil moel, näiteks ministeeriumi näol esindatud olema. Seos peaks ikkagi olema olemas.

Peeter Ernits

Nagu ma aru saan siseauditi vaatepunktist on kõik nagu sile olnud, laias laastus korrektne. Nõukogu on olnud rohkem poliitiline või mitte, tegevus on toimunud ikkagi väljapool teie vaate ulatust. Kuna juhatuse liikmed on tegutsenud samas vormis, kas see ei välista seda, et seda on ka varem tehtud? Kuna summad on riskide mõttes väikesed, siis siseauditist see välja ei tule.

Kristi Vinkel

Kuna me ei ole tuvastanud sellisel kujul rikkumisi, siis me ei saa ka öelda, et neid on toimunud. Ma ei oska öelda, kas võimalikke korrupsioonijuhtumeid on väljaspool maja või majas sees varem toimunud.

Peeter Ernits

Kas see kõik jäi auditi silmapiiri taha, mis võis olla toimunud või mitte?

Kristi Vinkel

Mul ei ole ühtegi tõendit ega fakti selle kohta.

Artur Talvik

Kas raamatupidajate rikkumisi ka leidsite, näiteks juhatuse jamade silumiseks?

Kristi Vinkel

Ei. Seal on kontrollisüsteem niimoodi üles ehitatud, et keegi üksinda ei saa midagi otsustada. Isegi rahaülekannet ei saa keegi üksinda teha.

Peeter Ernits

Aga varem kui teie sinna tulite. Jüri Mõisa juhtum, kus kõik said väidetavalt miljon sularaha. Jüri Mõis käis kapos seda rääkimas. Kas see on tõepärane Jüri Mõisa jutt? Kas see on varasem praktika ja teie ajal sellist asja pole?

Kristi Vinkel

Me ei suuda kõiki neid juhtumeid kontrollida, mida ajakirjanduses keegi nõ veenvate oletustena välja toob. Kui keegi käib prokuratuuris ja/või kaitsepolitseis ja vastavad organid ütlevad, et pole alust neid väiteid uurida/kontrollida, siis ei ole ka realistlik, et siseaudit suudab kõike kontrollida. Siseauditi funktsioon on viimane etapp muude kontrollisüsteemide järel.

Tarmo Olgo

Kas ja kui palju olete hinnanud juhatuse kulutusi, mida tehakse läbi krediitkaartide, kuluaruannete?

Kristi Vinkel

Siseauditi tööplaani ei ole selles osas sisendit tulnud. Krediitkaartide kasutamine on ettevõttesiseselt reglementeeritud.

Tarmo Olgo

Kas keegi vaatas ka, kas nendest protseduuridest peeti kinni?

Kristi Vinkel

Siseaudit ei ole seda teemat käsitletud.

Üleskirjutuse koostanud:

Ege Heinla

Uurimiskomisjoni konsultant

Üleskirjutuse üle vaadanud:

Kristi Vinkel

(e-kiri: 15.02.2016)